صنعت پتروشیمی سال گذشته در خط مقدم جنگ اقتصادی بود

در انتظار روبان قرمز

مشعل| چند سالی است که صنعت پتروشیمی را صنعتی ارزآور معرفی می کنند و اهمیت و ارزش همکاری و فراهم آوردن زمینه برای توسعه این صنعت بخوبی شناخته شده است. در چند دهه گذشته این صنعت با فراز و نشیب و سختی‌های زیاد، از شرایط تهدید کننده عبور کرده و خود را به این برهه از زمان رسانده است. زمانی که نه تنها برای تامین نیاز داخلی صنعت، بلکه در صادرات و حفظ موقعیت ایران در بازار منطقه و بازارهای جهانی پیشرو بودند. این صنعت با وجود تغییرات گسترده، مدیریت‌های متعدد و برنامه ریزی‌های بالاسری که گاه موجبات مشقت بیشتر را فراهم کردند، توانست شرایط توسعه در دوران تحریم را از سر بگذراند و امروز همچنان در حالی که تحریم‌ها گسترده تر و پیچیده‌تر شده، در خط مقدم این جنگ اقتصادی بایستد.

بسیاری از پروژه‌هایی که در این سال‌ها به عنوان تعهدات صنعت پتروشیمی تعیین شدند، به دلیل تغییرات مدیریتی، نبود سرمایه و حمایت دولتی حضور نداشتن سرمایه‌گذار خارجی و باسایر عوامل متوقف یانیمه کاره ماندند و یا با کندی ادامه داشتند. در دولت یازدهم تلاش شد تا تعیین تکلیف شوند و از این زمان بود که مدیران با تدبیر این صنعت برای پتروشیمی سه دوره توسعه یا سه جهش را پیش بینی کردند. سه دوره یا سه جهشی که بخشی از آنها محقق شده و باید با خیزی بلند و مستمر برای ادامه آن حرکت کرد. بر این اساس، آنچه در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ صنعت پتروشیمی رخ داد و باعث معرفی این صنعت به عرصه‌های داخلی و خارجی صنعت نفت شد، به عنوان جهش اول معرفی شد. در جهش دوم که بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ پیش بینی شده ۴۲ طرح قرار دارد که ۲۷ طرح آن در حال اجراست و مابقی به بهره‌برداری رسیده‌اند. برای تحقق اهداف جهش دوم طبق پیش بینی‌ها ۱۷ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز است. اما بخش قابل توجهی از پروژه‌های مهم صنعت پتروشیمی، برای جهش سوم یعنی در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده‌اند. برای این دوره ۲۸ طرح در نظر گرفته شده که همه آنها در دست اجرا هستند و با تکمیل آنها ظرفیت تولید صنعت پتروشیمی به ۱۳۳ میلیون تن خواهد رسید؛ البته اعلام شده که برای تکمیل این طرح‌ها و تحقق اهداف جهش سوم به ۲۳ میلیارد دلار سرمایه گذاری نیاز داریم و همه تلاش مجموعه صنعت پتروشیمی و وزارت نفت این است که بتواند این سرمایه گذاری را در جهش سوم با وجود شرایط سخت تحریمی محقق کند. جهش دوم و سوم بخش‌هایی از برنامه‌های پنجم و ششم توسعه اقتصادی کشورمان بوده و هستند و صنعت پتروشیمی و اقتصاد کشور با بهره گیری از شرایط اقتصادی توانسته اند به طور همزمان ارزش افزوده متقابلی برای یکدیگر داشته باشند.

وقتی رئیس جمهور پتروشیمی را تحسین می کند

اما در سال ۱۳۹۸ که سالی سخت و پر فراز و نشیب تا آخرین روزهایش بود، پتروشیمی‌ها توانستند نقش بی بدیل خود را باز هم ایفا کنند و تحسین رئیس جمهور را به دست بیاورند. حسن روحانی، رئیس جمهور در مراسم روز ملی صنعت پتروشیمی حضور سرداران و سربازان جبهه اقتصادی را گام دوم موفقیت در برابر توطئه دشمنان دانست و گفت: سرداران و سربازان جبهه اقتصاد به میدان آمدند و این بار را بر دوش گرفتند. دشمنان فکر کردند که اگر درآمدهای نفتی کشور را کاهش دهند، درآمد ارزی کشور دچار اختلال می‌شود و بر همین اساس روی نفت خام فشار آوردند؛ اما همه صنعتگران و کارآفرینان از جمله صنعتگران پتروشیمی کشور که در خط مقدم بودند، وارد میدان شده و فعالیت کردند، به گونه‌ای که در میان درآمدهای صادرات غیرنفتی کشور، پتروشیمی مقدم است. رئیس جمهور با اشاره به گزارش رئیس کل بانک مرکزی گفت: بر این اساس ۲۰ درصد نیازهای ارزی کشور و بیش از ۵۰ درصد ارز سامانه نیما از سوی صنعت پتروشیمی تأمین می‌شود و این نشان می دهد که امروز پتروشیمی در خط مقدم قرار دارد و وقتی صنعتی در خط مقدم باشد و بار مسؤولیت سنگین کشور را بر دوش داشته باشد، وظیفه همه ما حمایت است. مردم، افکار عمومی و همه از جمله دستگاه اجرایی، قوه قضاییه و مجلس باید از کسانی که این افتخار بزرگ را نصیب کشور کردند، حمایت کنند. در واقع صنعت پتروشیمی برای این خط مقدم بودن، تلاش‌های زیادی داشته و حرف‌ها و دلخوری‌های زیادی را تحمل کرده و حالا با هر افتتاح واحد جدید تلاش می کند تا دل خانواده خود و دل صنعت نفت و کل کشور را شاد کند. در سال ۱۳۹۸ تعداد زیادی از پروژه‌ها در آستانه افتتاح قرار داشتند، اما تنها فرصت افتتاح به فاز دوم پتروشیمی تخت جمشید رسید و شروع به کار رسمی تعدادی از پتروشیمی‌ها برای سال ۱۳۹۹ ماند. فاز دوم پتروشیمی تخت جمشید با هدف بی‌نیازی کشور از واردات مواد اولیه مورد نیاز صنایع تولید لاستیک و تایر در منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی «ماهشهر» با حضور سورنا ستاری، معاون علمی و فناوری رئیس جمهوری و بهزاد محمدی، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی افتتاح شد. فاز دوم پتروشیمی تخت جمشید ماهشهر بزرگ‌ترین مجتمع تولیدکننده ماده اولیه لاستیک (پلی بوتادین رابر) کشور بوده که با افتتاح و بهره برداری از این طرح با ظرفیت تولید سالانه ۵۵ هزار تن محصول خاص پلیمری (پی.بی.آر)، خوراک و مواد اولیه صنایع تولید تایر و لاستیک تامین می‌شود و کشور از واردات برخی انواع (گریدهای) خاص این محصول پلیمری بی‌نیاز خواهد شد.

در نوبت افتتاح

وزیر نفت از ابتدای سال ۱۳۹۸ اعلام کرده بود که پنج پتروشیمی در نوبت افتتاح هستند و در این مدت می‌توانند تولید آزمایشی خود را شروع کنند. بیژن زنگنه، وعده افتتاح فاز اول الفین پتروشیمی بوشهر، الفین ایلام، متانول سبلان، اوره و آمونیاک لردگان، پتروشیمی میاندوآب و پالایشگاه گاز بیدبلند را داد و هم اکنون تولید آزمایش این واحدها آغاز شده و در آستانه افتتاح و در نوبت مراسمی با حضور مسؤولان کشور هستند؛ اما از این میان شرکت ملی صنایع پتروشیمی اعلام کرده است که سه پتروشیمی متانول کاوه، بوشهر و الفین ایلام برای روزهای پایانی امسال آماده افتتاح هستند و حالا باید منتظر روزهای جشن برای آنها باشیم. بر این اساس، فاز اول پتروشیمی بوشهر با ظرفیت تولید سالانه ۴ میلیون و ۱۱۱ هزار تن محصول پایه در منطقه عسلویه با ۹۹ درصد پیشرفت، آماده بهره‌برداری است. فاز یک مجتمع پتروشیمی بوشهر دارای بخش‌های شیرین سازی گاز، استحصال اتان، تولید متانول، آب و واحد تولید اکسیژن است. همچنین متانول کاوه به عنوان بزرگترین طرح تولید متانول جهان با ظرفیت تولید سالانه ۲ میلیون و ۳۱۰ هزار تن محصول سهمی قابل توجه در افزایش تولیدات پتروشیمی خواهد داشت. این پروژه به دلیل نزدیکی به دریا و داشتن اسکله اختصاصی، امتیاز خوبی برای صادرات دارد. فاز دوم توسعه پتروشیمی ایلام هم با ظرفیت تولید سالانه ۸۰۰ هزار تن اتیلن، بنزین پیرولیز، پروپیلن در گریدهای شیمیایی و پلیمری و سوخت مایع به بهره‌برداری خواهد رسید. پتروشیمی ایلام از لحاظ وسعت، ظرفیت تولید و تعداد واحدهای فرآیندی، بزرگترین پتروشیمی غرب کشور است و می تواند سالانه ۱۵۰ هزار تن اتیلن مازاد بر مصرف واحد پلی اتیلن خود را به خط لوله اتیلن غرب تزریق کند و این روزها عموما حدود ۹۰ درصد پیشرفت دارند.

۹۹، سال افتتاح‌ها

اما قرار است نوبت افتتاح تعداد قابل توجهی از پتروشیمی‌ها به سال ۹۹ برسد و در این میان متانول سبلان، پتروشیمی لردگان و پتروشیمی مسجد سلیمان در نوبت شش ماهه ابتدایی سال جدید برای افتتاح هستند. طرح سبلان در زمینی به مساحت ۷ هکتار در فاز دوم منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس (عسلویه) برای تولید یک میلیون و ۶۵۰ هزار تن ظرفیت، پیش بینی شده و در آستانه بهره‌برداری است. متانول سبلان از جمله طرح‌هایی بود که به دلیل همکاری نکردن لایسنسور برای تامین کاتالیست با کمی تاخیر رو به رو شد؛ اما در نهایت با کمک شرکت پژوهش و فناوری پتروشیمی نیاز این مجموعه تامین شده و در آستانه بهره‌برداری است. همچنین مجتمع پتروشیمی لردگان با ظرفیت تولید سالانه یک میلیون و ۷۵۵ هزار تن محصول در استان چهارمحال و بختیاری (منطقه فلارد) و محصولات تولیدی آن اوره و آمونیاک است که بخش عمده‌ای از آمونیاک برای تولید اوره در داخل مجتمع مصرف می‌شود و بقیه برای عرضه مستقیم به بازار در نظر گرفته شده است. از سوی دیگر بید بلند۲، یکی از پروژه‌های مهم صنعت نفت و گاز کشور به شمار می‌رود که با جمع آوری گازهای همراه از محدوده جنوب شرقی کشور از اتلاف سرمایه ملی جلوگیری می کند و همزمان از مقدار آلایندگی بیشتر می کاهد. فراورده‌های این مجموعه شامل متان، اتان، پروپان، بوتان، گاز اسیدی و میعانات است. این مجموعه که روزهای پایانی عملیات اجرایی را می گذراند، در نوبت برنامه‌های افتتاح است و بزودی به بهره‌برداری می‌رسد. همچنین طرح اوره و آمونیاک مسجدسلیمان با هدف تولید سالانه ۶۶۰ هزار تن آمونیاک و ۱۰۷۳ هزار تن اوره با مصرف ۸۶۱ میلیون مترمکعب گاز طبیعی در سال به عنوان خوراک، در زمینی به مساحت ۵۰ هکتار در منطقه هفت شهیدان مسجدسلیمان استان خوزستان آغاز به کار کرده و جزو پروژه‌های تاخیری است که دیگر در روزهای پایانی و منتهی به افتتاح قرار گرفته است.